

Regionaalhaigla

Trahheostoomi hooldus larüنگektoomia korral

Totaalne larüngektoomia on kirurgiline protseduur, mille käigus eemaldatakse täielikult kõri ning katkestatakse klassikaline hingamistee. Luuakse trahheostoom, milleks on hingamistoru ava kaela alumises osas ja mille kaudu toimub edaspidi hingamine. Oluline on kaitsta trahheostoomi väliste ärritajate eest ning seda regulaarselt hooldada.

Normaalne hingamistee

Hingamistee
trahheostoomi korral

Hingamistee
larüngektoomia korral

Üldised stoomihoolduse põhimõtted

- Hoidke stoomiava kaetuna, et vältida võõrkehade ning muude ärritajate sattumist trahheasse. Selleks võite kasutada spetsiaalseid vahendeid või ka lihtsalt marli-, puuvilla- või heegeldatud lappe.
- Hoidke stoomiava puhta ja niisutatuna.
- Stoomi puhastamisel kasutage puhast rätikut.
- Ärge puhastage stoomi vatitupsude ja paberrätikutega, sest need võivad sattuda trahheasse.
- Puhastamisel ärge kasutage puuvillast ja puuvillasisaldusega marlit, kuna kiud võivad sissehingamisel sattuda trahheasse.
- Füüsilist treeningut tehke mõõdukalt, mitte üle pingutades.
- Riietuge mugavalt. Pöörake tähelepanu, et oleks tagatud piisav õhuvool trahheasse, jäetud ruumi köhimiseks ning riided oleks kaitstud röga eest.
- Köhimisel katke stoomiava paber- või tavalise taskurätikuga, eemaldage väljunud röga.
- Vältige vee sattumist trahheasse. Olge ettevaatlik vannis käimisel ja

habemeajamisel. Ujumisel ühendage spetsiaalse trahheostoomi plaastri külge Larchel snorkel, duši all käies spetsiaalne dušikaitse või katke stoomiava rätikuga.

- Vältige suitsu, tolmu, ärritavate aurude jms sissehingamist.

Stoomi puhastamine

- Stoomiava ümbrust ning trahhea sisemust tuleb regulaarselt puhastada kogunenud rögest ning koorikutest hommikul, kogu päeva jooksul ning enne magamaminekut. Selleks on vajalikud hea valgusallikas ja peegel.
- Stoomiava ümbruse nahka peske õrnalt puhta rätiku ning lõhna- ja värvainetevaba seebiga. Stoomi ja stoomiava ümbruse naha puhta ja sekreedivabana hoidmine aitab ennetada nahaärritust.
- Niisutage sissehingatavat õhku – see väldib koorikute teket, kergendab hindamist ja vähendab köhimist. Stoomiava katte või -klapi kasutamine aitab hoida stoomi puhta ja tolmuvabana ning hoiab niiskust.
- Kui stoomis on röga, siis seda on võimalik köhida välja või aspireerida spetsiaalse aspiraatoriga. Apteegis käsimüügis oleva füsioloogilise lahuse kasutamisel ampullide, spreid või inhalatsioonina on võimalik vähendada röga viskoossust, misjärel on kergem röga väljutada.
- Stoomi sisemust ja hääleproteesi võib puhastada vatitikkude ja tömpide pintsettidega. Selleks on vaja head valgusallikat ning peeglit. Olge ettevaatlik, et puhastamisel trahheat mitte vigastada.

Stoomiava ümbruse hooldamine nahaprobleemide korral

- Kui stoomiava ümbruse nahk on ärritatud ja punane, siis kasutage puhastamiseks hüpoallergeenset puhastusvahendit ja vett ning jätke ava pärast puhastamist katmata.
- Vältige lahuste ja lahustega kaetud puhastuslappide kasutamist kuni 48 tundi pärast ärrituse tekkimist, et nahk saaks paraneda.
- Jälgige, mis nahaärritust põhjustab. Mõnikord võivad ärrituse põhjustada stoomiava puhastamisel kasutatud lahused või stoomiava plaastrid. Sellisel juhul tuleks need välja vahetada mitteärritavate toodete vastu.
- Tundliku naha puhul võite kasutada hüdrokolloidmaterjalist plaastreid, nt OptiDerm™ (Atos Medical).

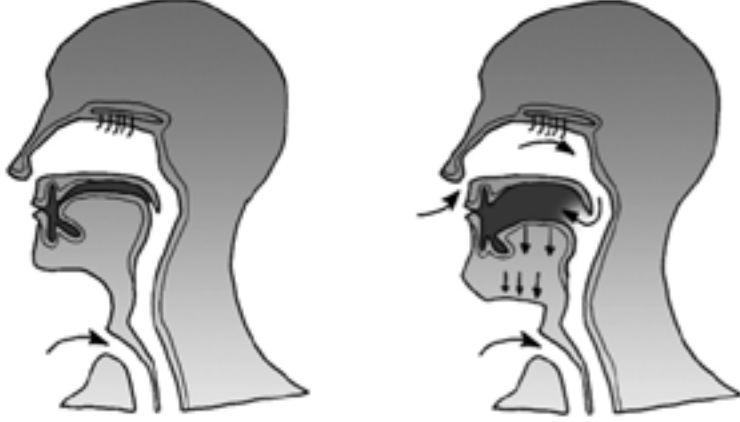
- Infektsiooni või lahtiste haavandite tekkimisel võtke ühendust raviarstiga, kes vajadusel suunab Teid mikrobioloogilisele uuringule ja määrab antibiootikumid.

Hääleproteesi hooldamine

- Puhastage hääleproteesi vähemalt kaks korda päevas ning pärast igit söögikorda.
- Esmalt eemaldage pintsettidega stoomi ümbert tugevamad koorikud.
- Enne puhastusharja kasutamist hoidke seda paar sekundit kuumas vees.
- Sisestage puhastushari hääleproteesi (mitte liiga sügavale) ning pöörake seda proteesi sees paar korda proteesi sisemise osa puhastamiseks.
- Võtke puhastushari välja, loputage seda kuumas vees ning korrake protseduuri 2–3 korda, kuni puhastusharja külge ei jää enam kuivanud röga vms tükke. Ärge lükake puhastusharja liiga sügavale, kuna kuumas vees loputatud puhastushari võib kõrvetada söögitoru sisemust.
- Loputage hääleproteesi kaks korda hääleproteesi hooldamiseks mõeldud pumbaga (Provox® Flush) kasutades sooja (mitte kuuma!) vett. Soe vesi pehmenab koorikuid ning uhub minema hääleproteesis tekkida võiva seeninfektsiooni. Suruge pumba ots hermeetiliselt vastu proteesiava ning pumbake vett ettevaatlikult läbi proteesi söögitorru. Liiga tugeval pumpamisel on oht, et vesi satub hingetorru. Kui vee kasutamine on problemaatiline, võite pumbata ka ainult õhku.
- Pärast kasutamist puhastage puhastushari ja pump alati kuuma vee ja seebiga ning kuivatage rätikuga. Kuivatada võib ka puhtale rätikule asetatuna päikese käes, sest ultraviolettkiirgus omab antibakteriaalset ja seenevastast ehk antifungaalset toimet.

„Viisaka haigutamise“ tehnika

Totaalne larüngektoomia põhjustab muuseas haistmistaju kadumist, kuna trahheostoomi tõttu ei liigu õhk ja selles lendlevad lõhnad enam nina kaudu ninaõõne haistmispiteelini. Seetõttu ei tunne Te enam lõhnu ning taanduvad Teie maitsmis- ja haistmismeel. Nende taastamiseks võite kasutada „viisaka haigutamise“ tehnikat, mille eesmärgiks on suletud suu ja neelamise läbi luua vaakum, mis lükkaks õhku ninna, kus asuvad lõhnu identifitseerivad närvilõpmed. Selleks tehke kiireid, allapoole suunatud liigutusi alalõua ja keelega, hoides samal ajal huuled suletuna. Selline tegevus tekitab kerge vaakumi, tõmmates õhu ninakäikudesse ning võimaldades sellel jõuda lõhna identifitseerivate närvilõpmeteni. Harjutamisega on võimalik saavutada sama efekti tagasihoidlikumate (kuid siiski efektiivsete) keeleliigutustega.

Viisaka haigutamise tehnika

Trahheostoomi vahendid larüngektoomia korral

Toode kuulub Haigekassa soodustusega meditsiiniseadme loetellu

Toode ei kuulu Haigekassa soodustusega meditsiiniseadme loetellu

Toote saab patsient hääleproteesi vahetamisel kaasa

Toode	Eesmärk ja omadused	Kasutamine
Provox® FlexiDerm plaaster 	<ul style="list-style-type: none"> • plaaster filtri kinnitamiseks • veniv • tugeva liimiga • kinnitub hästi nahale • sobib ka sügavama stoomi puhul • valikus ümmargune ja ovaalne 	<ul style="list-style-type: none"> • puhastage stoomiava ümbrus • laske stoomiava ümbrusel kuivada • liimi soojendamiseks hõõruge plaastrit käte vahel • eemaldage kaitsekile • asetage stoomi ümber nii, et auk jääks stoomiava kohale • kinnitage liigutustega seestpoolt väljaspoole • asetage peale filter
Provox® OptiDerm plaaster 	<ul style="list-style-type: none"> • plaaster filtri kinnitamiseks • pehme • sobib kasutamiseks, kui nahk on hell või ärritunud • sobib kasutamiseks vahetult pärast operatsiooni • valikus ümmargune ja ovaalne 	<ul style="list-style-type: none"> • puhastage stoomiava ümbrus • laske stoomiava ümbrusel kuivada • liimi soojendamiseks hõõruge plaastrit käte vahel • eemaldage kaitsekile • asetage stoomi ümber nii, et auk jääks stoomiava kohale • kinnitage liigutustega seestpoolt väljaspoole • asetage peale filter

	Toode	Eesmärk ja omadused	Kasutamine
	Provox® StabiilBase plaaster 	<ul style="list-style-type: none"> • plaaster filtri kinnitamiseks • tugev • püsib kindlalt paigal • sobib sügava stoomi puhul • sobib kasutamiseks, kui soovitakse palju rääkida • sobib FreeHands FlexiVoice süsteemi kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • puhastage stoomiava ümbrus • laske stoomiava ümbrusel kuivada • liimi soojendamiseks hõõruge plaastrit käte vahel • eemaldage keskmine kaitsekile • asetage stoomi ümber nii, et auk jääks stoomiava kohale • eemaldage ja kinnitage ükshaaval küljelaastrid • kinnitage masseerides tervet plaastrit • asetage peale filter
	Provox® Luna® plaaster 	<ul style="list-style-type: none"> • plaaster filtri kinnitamiseks • sobib hästi kasutamiseks öösel • hüdrogeel rahustab ja jahutab nahka • sobib Luna filtri kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • puhastage stoomiava ümbrus • laske stoomiava ümbrusel kuivada • liimi soojendamiseks hõõruge plaastrit • eemaldage keskmine kaitsekile • asetage stoomi ümber nii, et auk jääks stoomiava kohale • eemaldage ja kinnitage ükshaaval küljelaastrid • kinnitage masseerides tervet plaastrit • asetage peale filter

	Provox® silikoonliim 	<ul style="list-style-type: none"> • liim plaastri paremaks kinnitumiseks • mittesteriilne • mitmekordseks kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • pintseldage stoomiümbruse nahale ja/või plaastriale • laske 4 minutit kuivada • asetage plaaster
	Provox® liimieemaldusplaastrid 	<ul style="list-style-type: none"> • plaastri- ja/või silikoonliimi eemaldamiseks • mittesteriilne • ühekordseks kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • aeglaselt ning ettevaatlikult eemaldage liim stoomiava ümbruse nahalt
	Provox® puhastuslapid 	<ul style="list-style-type: none"> • puhastuslapid stoomiava ümbruse puhastamiseks enne plaastri asetamist • mittesteriilne • ühekordseks kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • aeglaselt ning ettevaatlikult puhastage stoomiava ümbrus • laske kuivada paar minutit enne uue plaastri asetamist

	Toode	Eesmärk ja omadused	Kasutamine
	Provox® lapid nahale kaitsva barjääri loomiseks 	<ul style="list-style-type: none"> spetsiaalsed lapid stoomiava ümbruse nahale kaitsva barjääri loomiseks enne plaastrit asetamist mittesteriilne ühekordseks kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> kasutage pärast stoomiava ümbruse naha puhastamist ja enne uue plaastrit asetamist töödelge aeglaselt ja ettevaatlikult stoomiava ümbruse nahka
	Provox® filter XrtaFlow 	<ul style="list-style-type: none"> kopsude efektiivne niisutamine stoomiava kaitsmine kõne parandamine hügieeniline 	<ul style="list-style-type: none"> sobib kasutamiseks riiete all sobib kasutamiseks ööpäevaringselt asetage mistahes plaastrile
	Provox® filter XrtaMoist 	<ul style="list-style-type: none"> kopsude efektiivne niisutamine pakub paremat niisutust kui XtraFlow filter stoomiava kaitsmine kõne parandamine hügieeniline 	<ul style="list-style-type: none"> sobib kasutamiseks riiete all sobib kasutamiseks ööpäevaringselt asetage mistahes plaastrile sobib kasutamiseks sportimiseks, sest tagab parema õhuvoolu

	Provox® filter Micron 	<ul style="list-style-type: none"> kopsude efektiivne niisutamine stoomiava kaitsmine hügieeniline tihedam, kaitseb hästi viiruste eest võrreldes XtraFlow filtriga on sellega rääkimine raskem 	<ul style="list-style-type: none"> sobib kasutamiseks riiete all sobib kasutamiseks ööpäevaringselt asetage mistahes plaastrile
	Provox® filter Luna® 	<ul style="list-style-type: none"> kopsude efektiivne niisutamine stoomiava kaitsmine hügieeniline pehme ja sile mitte nii tihe kui teised filtrid, sellega on kergem hingata, avad külgedel sulgumise vältimiseks 	<ul style="list-style-type: none"> sobib kasutamiseks öösel asetage Luna plaastrile
	Provox® FreeHands FlexiVoice käed-vabad kõneseade 	<ul style="list-style-type: none"> kõneseade, mis võimaldab rääkida käte abi kasutamata kopsude efektiivne niisutamine stoomiava kaitsmine kõne parandamine hügieeniline 	<ul style="list-style-type: none"> sobib kasutamiseks riiete all sobib kasutamiseks päevasel ajal asetage Provox® StabiliBase plaastrile

	Toode	Eesmärk ja omadused	Kasutamine
	Provox® dušikaitse 	<ul style="list-style-type: none"> • kaitseb stoomiava vee eest duši all käimisel • ei sobi ujumisel 	<ul style="list-style-type: none"> • kasutatakse plaastril filtri asemel • pärast duši all käimist asendage uuesti filtriga
	Provox® Luna® dušikaitse 	<ul style="list-style-type: none"> • kaitseb stoomiava vee eest duši all käimisel • ei sobi ujumisel 	<ul style="list-style-type: none"> • kasutatakse Luna plaastril filtri asemel • pärast duši all käimist asendage uuesti filtriga
	Provox® hari hääleproteesi 	<ul style="list-style-type: none"> • hääleproteesi puhastamine • mitmekordsest kasutatav 	<ul style="list-style-type: none"> • sisestage puhastushari hääleproteesi (mitte liiga sügavale) ja pöörake seda proteesi sees paar korda proteesi sisemise osa puhastamiseks • ärge lükake puhastusharja liiga sügavale, kuna kuumas vees loputatud puhastushari võib kõrvetada söögitoru sisemust

	Provox® Flush 	<ul style="list-style-type: none"> • pump hääleproteesi puhastamiseks • mitmekordsest kasutatav 	<ul style="list-style-type: none"> • täitke pump sooja veega • suruge pumba ots hermeetiliselt vastu proteesiava ning pumbake ettevaatlikult vett läbi proteesi söögitorru • ärge pumbake liiga tugevalt, et vesi ei satuks trahheasse • kui vee kasutamine on probleemaatiline, võite pumbata ainult õhku
	Provox® LaryTube trahheakanüül 	<ul style="list-style-type: none"> • trahheakanüül stoomi ava lahtihoidmiseks • selle peale saab asetada nii tavafiltri kui käed-vaba kõneseadme • saadaval: <ul style="list-style-type: none"> • rõngaga – stoomi hermeetiliseks sulgemiseks • fenestreeritud (aukudega) • tavaline 	<ul style="list-style-type: none"> • sisestage trahheasse • kinnitage kinnituspaela- või plaastritega • asetage peale sobiv filter
	Provox® Plug kork hääleproteesile 	<ul style="list-style-type: none"> • kork hääleproteesile söömise ajaks, kui protees lekib keskest • ajutiseks lahenduseks kuni hääleproteesi vahetuseni • mitmekordsest kasutatav 	<ul style="list-style-type: none"> • kinnitage korgiga ots hääleproteesi avale • sabaosa võib kinnitada nahale • kasutamise ajal ei ole võimalik rääkida

	Toode	Eesmärk ja omadused	Kasutamine
	<p>Provox® stoomikate</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • kaitseb stoomiava ja riideid, saadaval kolmes esi variandis: <ul style="list-style-type: none"> – Protector – paksust materjalist ja väga hea imavusega kate, mis sobib suurema rögaerituse korral ning külmema ilmaga kandmiseks – Slim – õhuke kolmekihiline kate, mis sobib hästi sooja ilmaga kandmiseks – Air – õhuke ühekihiline kate, mis sobib hästi kleepuva rögaerituse korral ning sooja ilmaga kandmiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • kinnitada ümber kaela
	<p>Freevent® kaelasall</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • katab diskreetselt stoomiava • sobib hästi madala kraega pluusidele 	<ul style="list-style-type: none"> • kinnitada ümber kaela

Kasutatud kirjandus:

Atos Medical,

<https://www.atosmedical.com/support/what-is-laryngectomy/>

Brook, I. (2020). The Laryngectomee Guide.

Wrocław: Amazon Fulfillment

Eesti Haigekassa meditsiiniseadmete loetelu ja meditsiiniseadmete loetellu kantud meditsiiniseadme eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise kord. (RT I, 18.12.2019, 14).

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118122019014> (04.10.2020)

Koostanud pea- ja kaelakirurgia polikliiniku õendusjuht Agnes Koort.

Pildid Atos Medical AB

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla

J. Sütiste tee 19

info@regionaalhaigla.ee

13419 Tallinn

www.regionaalhaigla.ee

Patsiendiõpetuse on kooskõlastanud Põhja-Eesti Regionaalhaigla õenduskvaliteedi komitee 18. märtsil 2021. a.